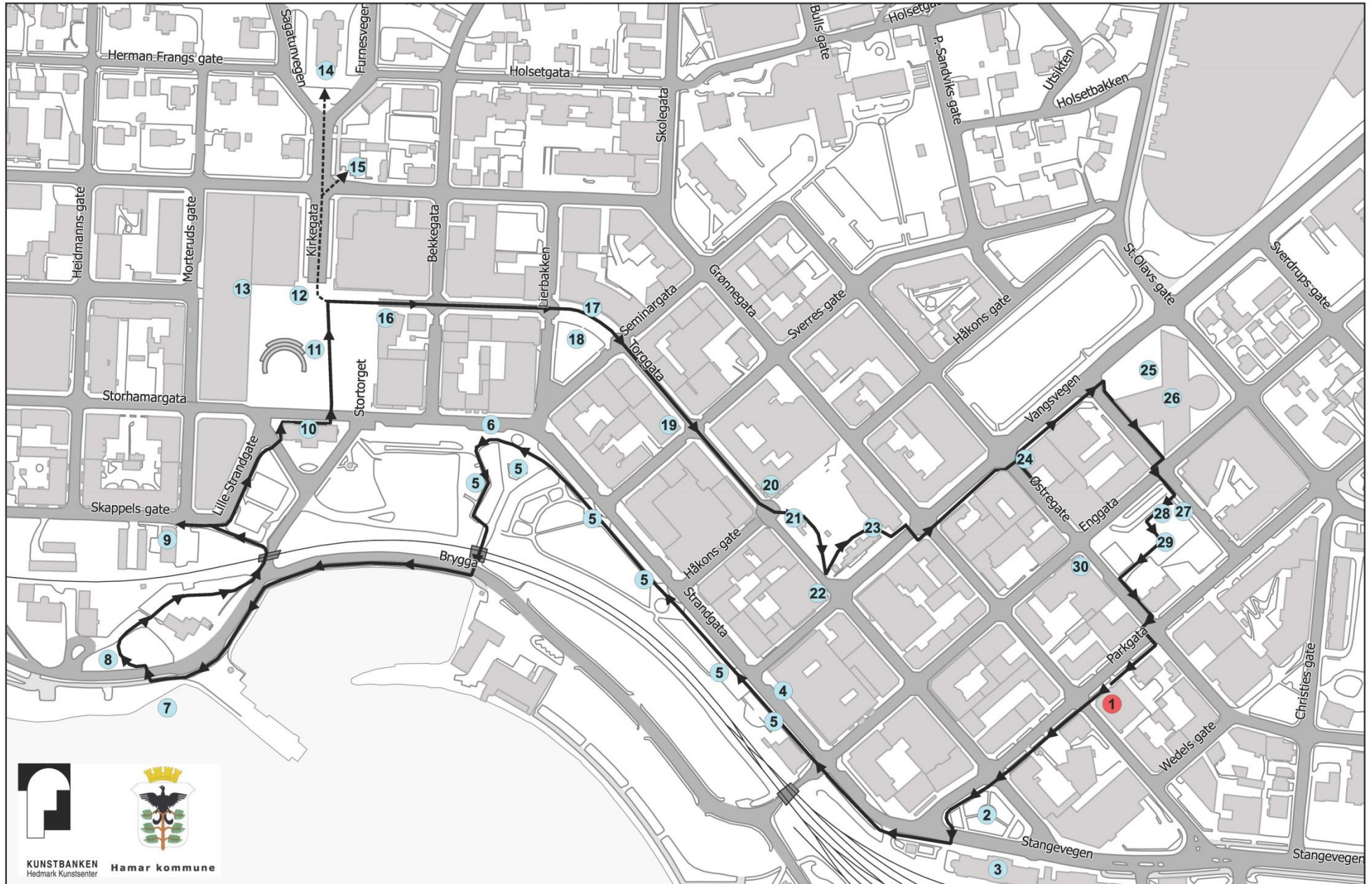

Kunst- og arkitekturløype i Hamar sentrum 2016

1. **Parkgata 21; Kunstbanken Hedmark Kunstsenter var tidligere Norges Bank**, byens første bankbygning. Arkitekt: Victor Nordan, 1901. Bygget i murstein kledd med flathogde granittheller langs grunnmuren og gule sandsteinsheller på veggene. Vinduer og hjørner er markert med kraftig rustikerte røde sandsteinsheller. Bankens hovedinngang på hjørnet har en verdig portal med polerte steinsøyler som bærer en tempelgavl med riksvåpen og bankens navn. Den opprinnelige eikedøra er bevart. De rundbuede store vinduene er beskyttet av profilerte jerngitter. En bankbygning skal vise soliditet og stabilitet, og her blir det uttrykt i renessansestil. Hellene som dekker grunnmur og vegger, skal gi inntrykk av solide steinblokker, og vi kan ikke se at dette er en skarve mursteinsbygning. Kunstbanken byggetrinn 1; arkitekt: Finn Utengen, 1997. I dette byggetrinnet ble bankens indre planløsning bygget om til funksjonelle utstillingslokaler for Kunstbanken Hedmark Kunstsenter. Kunstbanken byggetrinn 2; arkitekt: Andersen + Fremming, 2003. Et tilbygg i limtre og glass i minimalistisk stil ble satt opp i kunstsenterets bakgård. Tilbygget er i tre etasjer inkludert kjeller, i likhet med det opprinnelige bygget. Kunstbanken ble tildelt Hamar kommunes byggeskikkpris 2007.
2. **Jernbaneparken** (opparbeidet 1924): Skulpturen *Andefamilie*, Skule Waksvik, 1993.
3. **Strandgata 2; Hamar jernbanestasjon**. Arkitekt: Paul Due, 1896. Slemmet rød murstein med dekorative detaljer i gul puss. Stasjonsbygningens form gir sterke assosiasjoner til italiensk renessanse, midtpartiet er barokk, men har også spissbuede «gotiske» vinduer, og dekoren er for en stor del gotiske plantemotiver. Arkitektens to fritt til å velge ut og blande tidligere tiders formelementer, og stilen kalles da også historisme.
4. **Strandgata 23; "Festiviteten", tidligere Hamar rådhus**. Arkitekt: Ole Sverre/Otto V. Juell, 1917-1927. Bygget skulle romme festlokaler og teater, kino, bank, forretninger og leiligheter. Teglsten med pusset grå fasade. Høye, elegante pilastre kronet med bladformede kapiteler myker opp fasaden. Vindusinnrammingene

har ulik utforming, og det er innfelte masker i hvert gavlfelt. I 1940 møttes Stortinget i bygningen under flukten for den tyske okkupasjonsmakten På veggen i inngangspartiet: Byste av kong Haakon VII av Nils Aas (ca.1972)

5. Skulpturer i Strandgateparken:

- *To hjorter*, Arne N. Vigeland, 1967
- *Sittende kvinne*, Arne Durban, 1962
- *Rådyr*, Skule Waksvik, 1964
- *Folkehøiskolebestyrer Kand. Olaus Arvesen*, Nils Flakstad
- *Minnesmerke for falne under 2. verdenskrig*, Nils Flakstad, 1949
- *Hulda Garborg*, Nils Flakstad, 1966, Hulda Garborg, født i Stange (1862), norsk forfatter. Hun var en nøktern idealist; en ildsjel som gjorde en betydelig innsats i arbeidet for en rekke hjertesaker: kvinnens frigjøring, nasjonalt kosthold, ungdoms- og kulturarbeid og gjenoppliving av folkevisedansen. Også kjent for å få bygdebunadene i bruk igjen, og var med på å grunnlegge Det Norske Teatret. I sin bok *Barndomsminner* betegner hun Strandgaten som den vakreste gate i verden, og kanskje hun ville sagt det samme i dag?

6. **Strandgata**: Miljøgate med universell utforming, åpnet 2013. Samarbeid mellom Hamar kommune og Statens vegvesen. Norges Blindforbund Hedmark ga Strandgata-prosjektet Tilgjengelighetsprisen for 2013.
7. **Klokkespill, i Mjøsa ved Skibladnerbrygga**: sokkel av arkitekt Tor Kraft, 2004. Klokkespillet består av 24 klokker og spenner over to oktaver. Klokkene har ulik størrelse og veier fra 29 til 680 kilo, totalt 3,8 tonn. Klokkene er programmert til å markere hver time fra 09.00 til 21.00. Først spilles et tidssignal komponert av Bjørn Sverre Kristensen, deretter kommer klokkeslagene etterfulgt av en melodi. Hver tredje time spilles en litt lengre melodi. Disse varierer med årstida. Klokkene kan også spilles på manuelt via et klaviatur, og det er mulig å spille konserter.

8. **Brygga, bak kiosken:** Skulpturen *5-krone*, Esther Helén Slagsvold, Addenda II, 1999
9. **Skappelsgate 2; ”Abelseth-gården”**, lyrikeren Rolf Jacobsens hadde sitt hjem i 2. etasje 1961-1994. Bygningen ble flyttet fra Nes og satt opp igjen i Hamar i 1849 for lensmann Abelseth, i det som var Hamars første sentrum; Høiensalodden. Hamars første kommuneråd ble holdt her i 1849. Den ytre formen er bevart, med gatehjørnet brukket slik brannforskriftene krevde. Valmet tak mot nord og syd og det brukne hjørnet. Gården er en blanding av et østlandsk våningshus, et renessansepalass og en bygård. Den er kledd med liggende panel, og i første etasje er dette rustikert for å etterligne kvaderstensmur (mur av tilhugget eller saget sten).
10. **Storhamargt. 2; ”Basarbygningen”**. Arkitekt: E. Soot. Reist av Hamar Bazaraktieselskab i 1896. Basarbygningen har en fremtrende plass i Hamars byplan der den ligger i aksene fra Hamar domkirke mot Mjøsa, nederst på Stortorget i det som en gang også var strandkanten mot Mjøsa. Den kan også betraktes som et mindre motstykke til Hamars stasjonsbygning i motsatt ende av Strandgata, som ble oppført samtidig. Her ble varer tatt i land for å selges i byen, og i en periode har Basarbygningen fungert som kjøttbasar. Mot Mjøsa har det engang vært tilrettelagt med en kanal som skulle gjøre det lettere å få fraktet varer inn mot torget. Det mest fremtredende ved bygningen er den rødbrune fargen med de hvite buene over vinduer og dører, og utsmykningen i underkant av taket. I begynnelsen var midtpartiet i bygningen en åpen søylehall, men senere ble det satt inn vinduer i fasaden.
11. **Stortorget i ny utforming**, åpnet 2014. Det spanske arkitektfirmaet vant konkurransen om utsmykking av torget. De ledet en prosess med innspill fra Hamars befolkning, ikke minst fra skolebarn og – ungdom, forut for den endelige utformingen av torget. Bjørbekk & Lindheim ble engasjert som ansvarlige landskapsarkitekter for gjennomføringen med utgangspunkt i gjeldende konsept, offentlige

kommentarer og ny budsjetttramme. Naturlige ganglinjer er forsøkt ivarettatt på en god måte. Flaten har et generelt dekke av gatestein i granitt, og er utformet som et indre mørkt grått teppe, omgitt av et en lysere omrammingssone. Stripen i form av koter for 20 cm høydeforskjell nyttes bevisst som et mønster i flaten. Alle faste elementer som sittekanter, trapper osv. er også i mørk, bearbeidet granitt. Sydvestre del av torget er opparbeidet med et amfi- og sceneområde med et fonteneanlegg sommerstid og en kunstisbane vinterstid. Nordvestre del omfatter et amfi for fleksibel bruk. Østre deler av torget har ulike soner for opphold og integrerte soner for uteservering. Ca 30 større trær, hovedsakelig ulike typer lønn og kirsebærarter skal gi karakter og opplevelser gjennom året.

12. **Stortorget utenfor Folkets hus;** monumentet *Arbeiderkvinnen – drømmen og såkornet*, Svein Tore Kleppan, 1989.
13. **Kulturhuset:** åpnet 2014. Arkitekt: Tegnestuen Vandkunsten, Danmark. Kulturhuset utgjør den ene «veggen» til Stortorget. Bygget er 15036 m² stort, 130 m langt, 30 m bredt og 26,2 m høyt. Det rommer 150 rom, ca. 80 toalettdører og 832 trappetrinn og kan huse 2.800 mennesker. Huset rommer totalt 26 kulturinstitusjoner og har lagt vekt på at det lokale frivillige kulturlivet skal ha gode øvingsforhold. Kulturhuset fikk hedrende omtale av Betongtavlen 2014 - en norsk ærespris til betongbyggverk, og det ble nominert til Statens byggeskikkpris 2014.

Kunstnerisk utsmykking

Mønster, Gunilla Klingenberg, (Sverige) 2013. Gulvarbeid i betongintarsia i Kulturpassasjen ved kulturhusets hovedinngang. Symbolene er inspirert av Hamar-regionens kulturhistorie; landbruk og matproduksjon, marked og handel, føyd sammen til komplekse ornamenter. Gulvet danner en inntreden til husets aktiviteter, og markerer mennesket som del av et felleskap, og Hamar som del av en større verden.

Uten tittel, Johannes Borchgrevink Hansen (Norge) 2013.

Veggmaleri på betongveggene som omkranser Klubbscene Rolf Jacobsen. Motivene er figurer og landskap som er først er ”skisset” i tresnitt, så forstørret og overført direkte på veggen med pensel. Spennet fra det enkle, barnlige til det tvetydige og mørke kan symbolisere ytterkanter av det menneskelige felleskap vi alle er en del av.

Ekko, Nils Erik Gjerdevik (Danmark) 2013. Tolv sirkulære veggmalier i nordre foaje og publikumsområder i underetasjen. Fargesterke og mangfoldige fungerer de som kallesignal og veiviser, og binder disse etasjene sammen. Sirklene er en rytmisk, repeterende og samlende ramme for kontrastfulle uttrykk, fra det spontane og genetiske, til det kontrollerte og rigide. Fra maling nærmest heltt på veggen, til områder som sirlig presisjon og detaljrikdom.

Schismogenesis, Mariken Kramer (Norge) 2013. Video på Kulturhusets informasjonsskjermer i nordre foaje, som viser et dobbelt bilde: En hånd trekker en linje gjennom rommet, og ordpar på en tavle tillegges verdi ved hjelp av matematiske symboler, som så pusses bort og endres. ”Schismogenesis” betyr ”å skape splittelse”. Å kategorisere er en del av vår måte å forstå verden på, men hvem er ”vi” og ”jeg” som tegnes opp? Og hvorfor trenger man å markere grenser?

Lyse strømmer II, Hanne Friis (Norge) 2013. Tekstilskulptur på betongveggen i hovedtrappeløp i foajeen i nordre del av huset. Gave fra Folkets Hus. Mengder av naturfarget, delvis bleket bomullslerret er ved hjelp av en særegen og sirlig utført folde- og sømteknikk, formet til en organisk, men kompakt skulptur. Som en fysisk motsigelse, et frosset øyeblikk av veltende, eruptiv masse, eller en foss som nærmest flommer ut fra veggen.

I tilknytning til bibliotekets barneavdeling i første etasje finner man også en skulptur: *Jenta fra blokka*, Svein Tore Kleppan, 1987, og *Svart stein* av Knut Wold, 1987.

14. **Kirkegata; Hamar domkirke.** Arkitekt: Heinrich Ernst Schirmer, 1866. Prinsippet om øst/vest-orientering av kirker ble ofret til fordel for den monumentale plasseringen i aksen fra Stortorget. Inngangspartiet vender mot torget og har en vakker portal tegnet av arkitekt Arnstein Arneberg. Det 48 meter høye, slanke tårnet har orrhanen, Hamars byvåpen, i spiret. I 1950-årene ble kirkens interiør vesentlig endret under Arnstein Arnebergs ledelse. Den innvendige utsmykningen ble fornyet. Mest kjent er Henrik Sørensens altertavle med «Den nordiske Kristus».

15. **Kirkegata 11; Strandstuen** var en av de fem husmannsplassene som lå i strøket som ble regulert til byområde da det ble vedtatt å gjenopprette kjøpstaden Hamar på slutten av 1840-tallet. Strandstuen lå litt lavere enn i dag, midt i det som skulle bli Kirkegata. Korpsbøsemaker Mikkel Olsen Flagstad hadde leiekontrakt på bygningen. I 1855 skaffet Flagstad seg grunnbrev på den tomte Strandstuen ligger på i dag. Strandstuen ble flyttet, slik at Kirkegata kunne opparbeides, og domkirken bygges. Mikkel Olsen Flagstad måtte gi fra seg Strandstuen i 1865, men sønnen, korpsbøsemaker og gjørtler Ole Mikkelsen Flagstad, greide å kjøpe huset tilbake. Senere flyttet Oles sønn Michael Flagstad sammen med sin kone Maja Flagstad tilbake fra hovedstaden som bød på vanskelige vilkår for musikerekteparet. Dermed ble vår verdensberømte operasanger Kirsten Flagstad – århundrets stemme – født i Strandstuen den 12. juli 1895. Strandstuen rommer i dag Kirsten Flagstad museum.

16. **Torggata 82; ”Stallgården”**, eksempel på Hamars første bebyggelse; lave toetasjes hus, brukket vegg mot hjørnet og saltak valmet mot gatekrysset. Stallgårdens hovedbygning og sidebygning sto ferdig i 1852, med baker Karl Stuve som byggherre. Fasaden er forblendet med halvsteins murstein, pusset og senere hvittet. Det store bakgårdsanlegget med staller var på plass i 1856.

17. **Torggata 63/65; ”Triangelgården”**. Arkitekt: Finn Poppe, 1962. Bygget ble tegnet for Arne J. Opsahl, og oppført på tomte som var

avmerket til rådhus på byplanen av 1924. Bygget ble et av datidens mest sentrale og monumentale i Hamar. Forretningsgården fikk hele fem etasjer, og en buet fasade som fanger opp og poengterer gateløpets svingning. Triangelgården fikk byens første rulletrapp, og føyer seg inn i internasjonal arkitektur med røtter til mellomkrigstidens visjoner.

18. **Triangelparken, Torggata: *Gutten på Triangelen***, Gustav Vigeland, 1899
19. **Torggata 52; ”Domus”**, kalt Lindexgården i nyere tid. Arkitekt: Børre Ulrichsen, 1953. Gården ble bygget med flott utstillingsvindu over flere etasjer.
20. **Torggata 41; ”Texnæs-gården”**. En storbrann i sentrum i 1935 ryddet vei for ny og moderne bebyggelse ved Østre Torg og vestover. M. Steens hjørnegård mot torget var et samarbeid mellom arkitektene Prag og poppe. Gården ble reist i glattpusset betong med hjørnefløyen forblendet med murstein, og med det typiske flate taket og trekoblede vinduer.
21. **Østre torg: Relieffheller på bakken; *Impressions***, Ingjerd Hanevold, Addenda II, 1999. Fliser på vegg med utdrag av diktet ”Hvis du vil” av Rolf Jacobsen.
22. **Torggata 32; ”Granerud-gården”**. Skreddermester Graneruds gård, ferdig 1899 – samme år som det store krakket på aksje- og eiendomsmarkedet. Første etasje har blit sterkt forenklet gjennom årene. Det iøynefallende hjørnepartiet med tårn og sirkelformet tambur med kuppel over er bevart, sammen med etasjeskillenes brede prydbånd. Under gesimsen løper en frise med planteornamenter. Smijernnsdekor, karnapper og spir bidrar til at dette fortsatt er byens rikest dekorerte hus.
23. **Østre torg: Relieffheller på bakken; *Lady in red***, Tore Svensson, Addenda II, 1999

24. **Vangsvegen/Østregate 23; Oustad Mekaniske Verksted**. Arkitekt: Rolf Prag, 1937. Verksted, bilforretning og bensinstasjon ble plassert ved en av byens innfartsårer. Byggematerialet var hvittet armert betong i «den hvite stil», «den internasjonale stil» - eller «funkis» som de fleste vil si i dag. Bensinpumpetaket (bensinpumpene er borte nå) hviler på en kiosk i form av en buet søyle, en sopp søyle og en ekstra støttesøyle. Kiosken har et bredt vindusbånd som følger den buete formen. Langs Østre gate ligger verkstedet med det store, sirkelformede vinduet – Prags signatur.
25. **Vangsvegen 51; Hamar rådhus: skulpturen *Dobbeltdyr*** av Jon Gundersen, 2001. I rådhusets foajé på gateplan finnes mange ulike små og store skulpturer – noen humoristiske, noen til å ta på og flere til å undres over.
26. **Vangsvegen 51; Hamar Rådhus**. Arkitekt: Snøhetta as. Utførende arkitekt: Andersen + Fremming, 2001. Rådhuset har mange spennede former og vinkler, som best kan oppleves om man tar seg en runde rundt bygget. Diagonalblokka: Plasstøpt betong. Det er etterstrebet en enkel og fleksibel konstruksjonsløsning med bærende yttervegger og fritt spente gulvelementer mellom disse. Gavlene er store, åpne glassvegger, i kontrast til langveggene i slemmet tegl. Inngangspaviljongen: Bygget i glass og lerketre. Salbygget: Ubehandlet lerketre er hovedmaterialet i fasaden, som vil oksidere og få en varm grå tone. I 2010 var Hamar rådhus en av fem finalister i en konkurranse om hvilket som var landets vakreste rådhus. Juryens begrunnelse var: *En knyttneve i byen, men med en vilje til å uttrykke sin betydning. Dette markerer kommunens ambisjon om å være noe annet enn en søvning innlandsby. Arkitekturen er nyskapende. Den er modig også, fordi dette er arkitektur som forsøker å lage et sted. Rådhuset er nemlig lokalisert på en tomt i en del av Hamar som mangler tette bymessige kvaliteter, og bygget er gitt en oppgave som nettopp angriper dette punktet.*
27. **Fougner Lundhs plass, bydelstorg**. Arkitekt: Andersen + Fremming. Østre bydelstorg er offisielt åpnet i 2004. Hamar

kommune sier: *Byens rom – vi oppsøker dem, - de opptar oss, både som brukere, beboere og besøkende. De er steder for ulike aktiviteter, gir byen identitet og gir nødvendig "pusterom" mellom bygningene. De er nødvendige for å skape åpenhet, lys og luft i en tett bystruktur.* De ulike elementene representerer naturen og landskapet i Hedmark: Trærne illustrerer skogen, steinblokkene fjellet, vannfallet representerer vassdragene og Mjøsa, og den åpne plassen er det åpne landskapet. Plassen er omkranset av offentlige bygg (Hamar Rådhus, Statens Hus og Tinghuset) og befester Hamars rolle som fylkeshovedstad. Professor Gregers Fougner Lundh var, sammen med amtmann Fredrik Heidmann, den mest betydningsfulle person i arbeidet med å få opprettet Hamar som kjøpstad. Hamar ble grunnlagt i 1849, 13 år etter Fougner Lundhs død.

28. **Fougner Lundhs plass, bydelstorg. Skulptur** av Knut Wold, 2002.

29. **Fougner Lundhs plass, bydelstorg: Skulpturene *Chair I* og *Chair II*** av Gijs Bakker, Addenda II, 1999

30. **Østregate; Hamar Tinghus.** Arkitekt: Anderssen + Fremming as, 1999. Bygget strekker seg i vinkel langs to gateløp, og danner samtidig den ene «veggen» på Fougner Lunds plass. Veggen mot bydelstorget fungerer som fasade, men inngangen er trukket ut til hjørnets «tårn» som er kledd med trelekter, et motiv som går igjen flere steder. Bygningen er ellers kledd med murstein.

KUNSTBANKEN
Hedmark Kunstsenter

Kunst- og arkitekturløype i Hamar sentrum 2016